

OHROŽENÍ PROVOZU NA POZEMNÍCH KOMUNIKACÍCH MAJÍCÍ PŮVOD NA POZEMCÍCH URČENÝCH K PLNĚNÍ FUNKCÍ LESA – ANALÝZA ODPOVĚDNOSTNÍCH VZTAHŮ

IVANA PRŮCHOVÁ - TOMÁŠ KOCOUREK

Právnická fakulta Masarykovy univerzity - Nejvyšší správní soud

Abstract in original language

Ve svém příspěvku se zabýváme řešením rozličných situací, v nichž je provoz na pozemních komunikacích ohrožen nebezpečím, které má svůj původ na pozemcích určených k plnění funkcí lesa (pád stromů či kamení, sesun zeminy apod.). Právní úprava potenciálně nabízí několik různých prostředků ochrany vlastníka a provozovatele pozemní komunikace, které se však podstatně liší co do určení, který z vlastníků je povinen nést náklady na provedení opatření k odstranění nebezpečí. Vzájemný vztah těchto prostředků je však zastřený, a proto se v příspěvku snažíme objasnit především otázku, zda lze k řešení situace využít kterýkoliv z těchto prostředků, popř. který z nich je ten jediný přípustný.

Key words in original language

Pozemní komunikace; pozemky určené k plnění funkcí lesa; odpovědnost vlastníka pozemku.

Abstract

Our paper deals with different situations in which the traffic on the roads is endangered by a threat originating from the forest estates (the fall of trees or stones, the slide down of soil etc.). The law potentially provides with different means of protection of the road owner which significantly differ as for determining the person who is obliged to bare the costs of measures eliminating the risks. The mutual relation of these legal means is ambiguous and therefore our aim is to clarify whether it is acceptable to use any of these means, eventually which one is the only admissible.

Key words

Roads; forest estates; liability of the land owner for the damage.

1. OBECNÁ VÝCHODISKA

Není sporu o tom, že většina lidských činností, které se odvíjí v území, se může dostat – a také se skutečně dostává – do nejrůznějších vzájemných střetů. S ohledem na princip prevence je nezbytné, aby na předvídatelné, v úvahu přicházející kolize bylo

reagováno i ve sféře právní regulace. A to jak pravidly chování, jejichž cílem je zabránit vzniku střetů či je omezit na nejnižší možnou míru, tak pravidly, která řeší režim nápravy v situaci, kdy k nim dojde.

Ve vztahu k určitým provozům nelze ponechat prevenci jejich ohrožení toliko obecným preventivním povinností, ale naopak je s ohledem na specifika provozů nezbytné řešit jejich ochranu před možnými negativními dopady z okolí i zakotvením speciálních pravidel.

Za typickou oblast lidské aktivity, která vyžaduje „zvýšenou“ ochranu před jejím ohrožením negativními vlivy z okolí, lze podle nás považovat dopravu. Jde především o pozemní komunikace¹, a to všechny jejich kategorie (dálnice, silnice, místní komunikace a účelové komunikace), jako části území, s nimiž může být spojen vznik situací, které mohou vyvolat nebezpečí (riziko) jejich ohrožení či poškození. Podobně může docházet i k ohrožení železniční dráhy² či pozemků souvisejících s leteckou dopravou.³

¹ Ohrožení pozemních komunikací považujeme co do jejich povahy a četnosti výskytu za natolik závažné, že jim hodláme věnovat pozornost. Některé z učiněných závěrů jsou využitelné i pro oblasti dalších druhů dopravy.

² Srov. blíže § 10 odst. 1 zákona č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož jsou vlastníci nemovitosti v sousedství dráhy povinni strpět, aby na jejich pozemcích byla provedena nezbytná opatření k zabránění sesuvů půdy, padání kamenů, lavin a stromů nebo jejich částí, vznikne-li toto nebezpečí výstavbou nebo provozem dráhy nebo přírodními vlivy; vznikne-li toto nebezpečí z jednání těchto vlastníků, jsou povinni učinit nezbytná opatření na svůj náklad. O rozsahu a způsobu provedení nezbytných opatření a o tom, kdo je provede, rozhodne drážní správní úřad. Podle § 10 odst. 2 zákona o drahách drážní správní úřad zjišťuje zdroje ohrožování dráhy a zdroje rušení drážního provozu na nich. Zjistí-li zdroj ohrožení jiný, než je uveden v odstavci 1, nařídí drážní správní úřad odstranění jeho provozovateli nebo vlastníku. Nevyhoví-li provozovatel nebo vlastník zdroje ohrožení, drážní správní úřad rozhodne o odstranění zdroje ohrožení na jeho náklady.

³ V souvislosti s územím (pozemky) využívaným k letecké dopravě jde především o ustanovení vztahující se k provozování letišť a jiných leteckých staveb dle zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů. Jmenovitě § 42 umožňuje provozovateli letiště nebo jiných leteckých staveb vstupovat na cizí pozemky za účelem zajištění provozování letišť a jiných leteckých staveb, případně odstraňování překážek omezujících provozování letišť nebo leteckých staveb, a to i mimo ochranné pásmo, po předchozím prokazatelném informování vlastníka. Přitom je povinen dbát toho, aby užívání pozemků a staveb na nich stojících bylo co nejméně rušeno a aby vstupem a činnostmi nevznikly škody, kterým je možno zabránit. Výkon těchto oprávnění musí být omezen na nezbytnou dobu a nezbytnou míru. Vlastník nemovitosti je povinen strpět omezení vlastnického práva ke své nemovitosti při výkonu uvedeného oprávnění. Tímto ustanovením není dotčeno právo na náhradu škody podle občanského zákoníku.

Bez ohledu na to, zda zvláštní právní úprava obsahuje speciální ustanovení, týkající se ukládání opatření k odstranění zdrojů ohrožení, je třeba zdůraznit, že všechny subjekty „vstupující“ do možných kolizních situací jsou povinny chovat se preventivně ve smyslu § 415 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“), tedy aby nedocházelo ke škodám. Rovněž tak každý, komu škoda hrozí, je ve smyslu § 417 odst. 1 o. z. povinen zakročit k jejímu odvrácení, a to způsobem přiměřeným okolnostem ohrožení. A konečně, ohrožený má dle § 417 odst. 2 o. z. v případě vážného ohrožení právo domáhat se, aby soud uložil tomu, v jehož chování má vážné ohrožení původ, povinnost provést vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody.

Pro úplnost považujeme za vhodné uvést, že v mimořádných situacích se na odstranění zdrojů ohrožení mohou podílet i složky integrovaného záchranného systému⁴, především pak v situacích vzniku mimořádného a bezprostředního ohrožení, a to buď výlučně, nebo jako jeden z více subjektů (např. v první fázi zásahu proti zdroji ohrožení s tím, že posléze v dalších fázích bude povinen k provedení dalších opatření subjekt dle § 35 odst. 1 či odst. 2 zákona o pozemních komunikacích).

Z celé škály možných ohrožení upíráme v tomto příspěvku pozornost především na případy ohrožení pozemních komunikací a provozu na nich, které mají původ na pozemcích určených k plnění funkcí lesa.

2. ZDROJE OHROŽENÍ POZEMNÍ KOMUNIKACE

Ve vztahu k pozemním komunikacím si lze představit celou škálu „konfliktních“ situací, v nichž se pozemní komunikace může dostat do střetu se svým okolím.

Z hlediska časového mohou tyto situace souviset s etapou výstavby pozemních komunikací či se týkat pozemních komunikací již dokončených. V případě dokončených pozemních komunikací se může ohrožení vztahovat k pozemní komunikaci jako stavbě⁵.

⁴ Srov. blíže zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Účelová komunikace může být jak stavbou, tak „zpracováním“ pozemku. Podle toho jde tedy o ohrožení stavby, nebo o ohrožení pozemku. Srov. blíže např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 9.2009, čj. 5 As 62/2008 - 59. Nejvyšší soud nicméně popírá správnost právního názoru Nejvyššího správního soudu a setrvává na názoru, že účelová komunikace je vždy pouhým zpracováním povrchu pozemku, a tedy jeho součástí – viz rozsudek ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 22 Cdo 766/2011.

Současně nebo výlučně může toto ohrožení ve vztahu k „dokončené“ komunikaci být i rušením provozu na ní.

Výše uvedené skutečnosti opodstatňují, že zákonodárce neponechal regulaci prevence ohrožení toliko na obecné soukromoprávní úpravě, ale naopak přijal i – a již na tomto místě zdůrazněme, že nad rámec obecné soukromoprávní úpravy, jejíž aplikaci tím nevyloučil – speciální úpravu, kterou logicky zařadil do zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pozemních komunikacích“), a to konkrétně do ustanovení § 35. S ohledem na existující kategorizaci pozemních komunikací, vymezenou v § 2 zákona o pozemních komunikacích, je ustanovení § 35 aplikovatelné ve vztahu k dálnicím, silnicím a místním komunikacím, ne však ve vztahu k účelovým komunikacím.

Původní znění § 35 zákona o pozemních komunikacích se však vyvíjelo v návaznosti na požadavky praxe a na záměr uvést jeho znění do souladu s režimem § 22 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „lesní zákon“).

Podle původního znění § 35 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích byl povinným subjektem k odstranění zdroje ohrožení dálnice, silnice a místní komunikace provozovatel nebo vlastník zdroje ohrožení. Nařídít odstranění zdroje ohrožení mohl rozhodnutím silniční správní úřad. V případě, že provozovatel nebo vlastník zdroje ohrožení tento zdroj neodstraní, mohl silniční správní úřad rozhodnout o jeho odstranění jiným subjektem na náklady provozovatele nebo vlastníka zdroje ohrožení. Tato konstrukce se jevila jako nepřiměřeně tvrdá⁶, a proto za pomoci inspirace v § 22 odst. 1 lesního zákona bylo v průběhu projednávání návrhu novely

⁶ A nejen to. Lze se důvodně domnívat, že pokud by byla původní úprava § 35 zákona o pozemních komunikacích předložena Ústavnímu soudu, patrně by ji zrušil pro rozpor s ústavním pořádkem. K tomuto názoru nás vede náleží Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 11/01, jímž soud zrušil analogickou úpravu § 10 zákona o drahách. Právní normě obsažené v § 10 zákona o drahách vytkl, že je příliš rigidní, neboť za všech okolností ponechává odpovědnost za odstranění zdroje ohrožení dráhy na vlastníkově sousední nemovitosti. Ústavní soud poukázal na to, že existuje spousta situací, ve kterých by byla specifická povinnost prevence vlastníka nemovitosti nad jeho reálné možnosti a jeho následná odpovědnost za zdroj ohrožení v rozporu s principem přiměřenosti. Soud zdůraznil, že zdaleka nejde pouze o situace „vis maior“. Vždy je nutno každý případ pečlivě posuzovat s přihlédnutím ke všem jeho okolnostem, což však § 10 zákona o drahách znemožňoval. Prevenční povinnost dle § 35 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích byla původně koncipována stejným způsobem jako obdobná úprava zákona o drahách. Novelizace zákona o pozemních komunikacích provedená zákonem č. 102/2000 Sb. tak odstranila ústavněprávní deficit úpravy odpovědnosti za zdroje ohrožení pozemních komunikací. Novou úpravu § 35 zákona o pozemních komunikacích pak Ústavní soud v uvedeném náleží dává za vzor v tom smyslu, že umožňuje citlivě reagovat na konkrétní okolnosti vzniku ohrožení a dle toho volit osobu povinnou k odstranění zdroje ohrožení.

zákona o pozemních komunikacích Senátem Parlamentu ČR v roce 2000 navrženo tehdejším senátorem Vladimírem Opltem⁷ novelizovat ustanovení § 35 a případy ohrožení a rušení co do jejich povahy diferencovat, a to právě s cílem určení subjektů povinných k jejich odstranění. Jmenovitě navrhl doplnit do § 35 nové znění odst. 1, z něhož by vyplývalo, že určité zdroje ohrožení napříště nebudou povinni odstraňovat vlastníci nemovitostí v sousedství dálnice, silnice a místní komunikace a jejich povinností bude pouze taková opatření na svých nemovitostech strpět. Aniž bychom detailně analyzovali celý legislativní proces, týkající se novelizace § 35 zákona o pozemních komunikacích, považujeme za vhodné shrnout, že záměr novelizovat § 35 zákona o pozemních komunikacích byl realizován, nicméně ani poté nelze právní režim § 35 odst. 1 ve spojení s § 35 odst. 2 zákona o pozemních komunikacích, ve znění zákona č. 102/2000 Sb., účinného od 1. 7. 2000, považovat za jednoznačný a bezproblémový⁸. Domníváme se proto, že je potřebné věnovat mu pozornost.

Nyní se věnujme tomu, jak zákon o pozemních komunikacích zdroje ohrožení dálnic, silnic a místních komunikací kategorizuje a jaké důsledky z toho vyplývají co do povinnosti jejich odstranění.

Do první kategorie zařazuje § 35 odst. 1 věta první před středníkem zákona o pozemních komunikacích sesuvy půdy, padání kamenů, lavin a stromů nebo jejich částí, jejichž původ může souviset za a) s výstavbou nebo provozem dálnice, silnice a místní komunikace nebo za b) s přírodními vlivy. V tomto případě jsou vlastníci nemovitostí v sousedství dálnice, silnice a místní komunikace povinni

⁷ Za zmínku podle nás stojí reakce na pozměňovací návrh senátora V. Oplta ze strany tehdejšího ministra dopravy Antonína Peltráma, který v rozpravě k němu uvedl, že je ochoten vyvinout jakékoli úsilí, aby byl přijat zákon, který bude řešit zdroje ohrožení samostatným zákonem s tím, že vyslovil názor, že nepovažuje za systémové řešit tuto problematiku v zákoně, který se týká veřejných komunikací. Viz stenozáznam ze schůze Senátu konané dne 24. 2. 2000 (cit. dne 11. 11. 2012). Dostupný z: <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasovani?action=steno&O=2&IS=1941&T=177#st177č>. Osobně si dovedeme představit obecnou úpravu týkající se zdrojů ohrožení dopravy, nicméně stejně tak vidíme jako možné řešit tuto problematiku v jednotlivých právních předpisech, které upravují konkrétní způsoby dopravy. Navíc – pokud je nám známo – do dnešní doby nebyl návrh takového obecného zákona zpracován.

⁸ Analýze ustanovení § 35 zákona o pozemních komunikacích se věnují především komentáře k němu - srov. např. Kočí, R. Zákon o pozemních komunikacích s komentářem, prováděcími předpisy a vzory správních rozhodnutí a jiných právních aktů. 3. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 197 – 199, dále Fastr, P. – Čech, J. Zákon o pozemních komunikacích s komentářem, se souvisejícími a prováděcími předpisy. 10. aktualizované a rozšířené vydání podle stavu k 1. 2. 2010, Linde: Praha, 2010, s. 94 – 95. Nevěnují však bližší pozornost specifickým aspektům, které se týkají pozemků určeným plnění funkcí lesa ani návaznostem na prostředky upravené v občanském zákoníku.

strpět, aby na jejich pozemcích byla provedena nezbytná opatření. Co do povahy lze výše uvedené situace podřadit do dalších dvou odlišných subkategorií. Do první náleží případy, které mají původ v činnosti provozovatele pozemní komunikace, do druhé pak případy „vis maior“, neboť jejich původ souvisí s působením přírodních vlivů. Subjektem povinným k učinění nezbytných opatření na svůj náklad jsou v obou těchto případech provozovatelé pozemních komunikací. Vlastníci sousedících nemovitostí jsou povinni jejich provedení strpět. Tuto vnitřní diferenciaci jak povahy zdrojů ohrožení pozemní komunikace, tak subjektů povinných k jejich realizaci považujeme za logickou a správnou.

Do druhé kategorie řadí § 35 odst. 1 věta první za středníkem zákona o pozemních komunikacích případy ohrožení (nebezpečí) uvedených komunikací, která mají původ v jednání⁹ vlastníka nemovitosti sousedící s pozemní komunikací. V tomto případě jsou povinni učinit nezbytná opatření naopak sami vlastníci těchto nemovitostí, a to na svůj náklad.

Ve všech výše uvedených situacích rozhodne o rozsahu a způsobu provedení nezbytných opatření a o tom, kdo je provede, silniční správní úřad. V těchto souvislostech si je třeba uvědomit i to, že zejména ve vztahu k situacím, které souvisí s opatřeními u pozemních komunikací, na nichž probíhá silniční provoz, je nezbytné vyřešit i otázky týkající se jeho dočasného omezení.

Do třetí kategorie zařazuje § 35 odst. 2 zákona o pozemních komunikacích všechny ostatní zdroje ohrožení (ohrožování) dálnice, silnice a místní komunikace a zdroje rušení silničního provozu. K jejich odstranění je povinen provozovatel nebo vlastník zdroje na svůj náklad. Pod pojem „jiné zdroje ohrožení“ (rozuměj jiné než uvedené v § 35 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích) jsou zařaditelné zdroje mající původ v povaze věci či povaze provozu, které ohrožují dálnici, silnici a místní komunikaci. Před podřazením konkrétních situací § 35 odst. 2 zákona o pozemních komunikacích je nutné pečlivě vyhodnotit, zda se nejedná o některý z případů předvídaných v odstavci 1. Je třeba vzít na zřetel, že při podřazení konkrétní situace § 35 odst. 2 zákona o pozemních komunikacích nese náklady na provedení uložených opatření vždy (bez jakékoliv výjimky) vlastník zdroje ohrožení. Zejména v situacích, kdy by se jevílo jako nespravedlivé, aby náklady na provedení opatření nesl vlastník zdroje ohrožení, je vhodné detailně zkoumat, zda není možné

⁹ Ztotožňujeme se se závěry v komentářích k zákonu o pozemních komunikacích citovaných v pozn. č. 8, že „jednáním“ je třeba rozumět nejen aktivní činnost, ale i pasivní nečinnost, pokud nese znaky nedbalosti (např. jmenovitě zanedbání péče o stromy). Srov. Fastr, P. – Čech, J. Zákon o pozemních komunikacích s komentářem, se souvisejícími a prováděcími předpisy. 10. aktualizované a rozšířené vydání podle stavu k 1. 2. 2010, Linde: Praha, 2010, s. 95, ve spojení s Kočí, R. Zákon o pozemních komunikacích s komentářem, prováděcími předpisy a vzory správních rozhodnutí a jiných právních aktů. 3. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 197.

danou situaci podřadit § 35 odst. 1 větě první před středníkem zákona o pozemních komunikacích, a to třeba prostřednictvím širší interpretace pojmů relevantních z hlediska této právní normy („výstavba“, „provoz komunikace“ nebo „přírodní vlivy“).

Je nesporné, že prvním krokem a základem pro eventuální rozlišení, resp. zařídění, zdrojů ohrožení a rušení do výše uvedených kategorií je jejich identifikování, slovy zákonodárce „zjištění“.

Ač první věta § 35 odst. 2 zákona o pozemních komunikacích stanoví, že zdroje ohrožování dálnice, silnice a místní komunikace a zdroje rušení silničního provozu zjišťuje silniční správní úřad, není podle nás pochyb o tom, že jde o speciální ustanovení preventivního rázu, které samozřejmě nevylučuje, ale doplňuje povinnost preventivního sledování možných zdrojů ohrožení a rušení jak vlastníky a provozovateli dálnic, silnic a místních komunikací, tak vlastníky nemovitostí v jejich sousedství. Je tedy možno uzavřít, že identifikace zdroje ohrožení či rušení může vyplynout ze zjištění všech výše uvedených subjektů.

S ohledem na to, že se jedná o zdroje ohrožení objektů (dálnic, silnic, místních komunikací), které slouží k silničnímu provozu, je třeba zajistit jejich odstranění v odpovídajícím rozsahu. Při stanovení rozsahu ukládaného opatření je nutné mít vždy na paměti, že práva vlastníka nemovitosti, na níž bude opatření realizováno, musí být v co největší míře šetřena. Je proto zcela namístě, že i o rozsahu a způsobu provedení rozhoduje silniční správní úřad. V řadě případů může být realizace opatření takového rázu, že omezí, nebo dokonce vyloučí možnost provozu na pozemní komunikaci.

Ať se jedná o rozhodování o rozsahu a způsobu provedení nezbytných opatření týkajících se ohrožení v režimu § 35 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích, nebo o nařízení odstranění zdroje ohrožení v režimu § 35 odst. 2 či rozhodnutí o odstranění zdrojů ohrožení v případě, že provozovatel nebo vlastník zdroje ohrožení podle § 35 odst. 2 zákona o pozemních komunikacích sám na své náklady zdroj neodstraní, je třeba ve správním řízení vedeném silničním správním úřadem vždy věnovat pozornost tomu, jaká je povaha nemovitého majetku, s nímž zdroj ohrožení souvisí. Tímto závěrem nechceme vyjádřit nic jiného, že nejen věcně, ale i procesně je významné zjištění, zda půjde např. o opatření na objektech, které jsou či nejsou předmětem ochrany podle zvláštních předpisů. Jako příklad je možno uvést opatření týkající se pozemků v režimu lesního zákona a porostů na nich, dále např. opatření týkající se dřevin rostoucích mimo les v režimu zákona o ochraně přírody a krajiny. Ve vztahu k lesnímu zákonu lze dovodit, že bude zapotřebí souhlasu orgánu státní správy lesů podle § 14 odst. 2 lesního zákona, neboť řízení o nezbytných opatřeních podle § 35 zákona o pozemních komunikacích je nesporně řízením, které se bude týkat zájmů chráněných lesním zákonem. Ve vztahu k zákonu o ochraně přírody a krajiny půjde podle nás o nutnost rozhodnout po dohodě s orgánem ochrany přírody ve smyslu § 65 zákona o ochraně přírody a krajiny, případně získat závazné stanovisko dle § 4 odst. 2 zákona o ochraně

přírody a krajiny, nebo souhlas podle § 46 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny se zásahem do památného stromu atd.

3. OPATŘENÍ K ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI A MAJETKU DLE LESNÍHO ZÁKONA

Lesní zákon upravuje speciální nástroj, jenž slouží k ochraně bezpečnosti osob a majetku, v § 22. Podle tohoto ustanovení jsou vlastníci nemovitostí nebo investoři¹⁰ staveb a zařízení povinni provést opatření k zajištění svých pozemků, staveb a zařízení před škodami. Jedná se tedy o nástroj preventivní povahy, který slouží k zamezení vzniku škod. Specifickým způsobem doplňuje generální prevenční klauzuli obsaženou v § 415 o. z., dle níž je povinen si každý počínat tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku, životním prostředí a přírodě.¹¹ Specifičnost spočívá v tom, že § 22 lesního zákona neukládá povinnost vlastníkovu pozemku určeného k plnění funkcí lesa, nýbrž třetím osobám (konkrétně vlastníkovu nemovitostí a zařízení ohrožených nebezpečím pocházejícím z pozemku určeného k plnění funkcí lesa). Prevenční povinnost je tak rozšířena i na jiné subjekty. Ve vztahu k vlastníkovu pozemků určených k plnění funkcí lesa se nicméně v případech upravených § 22 lesního zákona užije generální prevenční povinnosti obsažené v § 415 o. z.¹² Vlastník pozemku určeného k plnění funkcí lesa je povinen užívat pozemek a spravovat ho takovým způsobem, aby jeho stav nezpůsobil škodu jinému, což zahrnuje též povinnost provádět opatření zamezující či snižující možnost vzniku škody a činit opatření k jejímu odvrácení. Mimo jiné je tedy povinen přijmout včasné opatření zamezující tomu, aby provoz na komunikacích přiléhajících k pozemkům určeným k plnění funkcí lesa nebyl narušován přesahujícími větvemi či stromy, které hrozí pádem (lesní porosty jako trvalé porosty jsou součástí pozemku určeného k plnění funkcí lesa, a náleží proto vlastníkovu pozemku).

Zákon demonstrativně uvádí, jakým typovým škodám mají opatření přijatá na základě § 22 lesního zákona zamezit; jde o škody způsobené sesuvem půdy, padáním kamenů, pádem stromů nebo jejich částí, přesahem větví a kořenů, zastíněním a lavinami. Podstatným znakem je, že vyjmenovaná rizika, jejichž realizací by mohla být způsobena škoda na nemovitostech či zařízeních, mají původ na pozemcích určených k plnění funkcí lesa.

¹⁰ Užitím slova investor dává lesní zákon na srozuměnou, že preventivní opatření je třeba provádět již ve fázi výstavby nemovitosti či instalace zařízení. Povinnost provádět tato opatření ovšem trvá po celou dobu existence stavby či zařízení, to se však již hovoří o vlastníkovu.

¹¹ Drobník, J. – Dvořák, P. Lesní zákon. Komentář. Wolters Kluwer: Praha, 2010, s. 71.

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2003, sp. zn. 25 Cdo 2183/2001.

Předmětem ochrany jsou jak stavby, tak pozemky (zde bude přicházet v úvahu především ochrana součástí pozemku – zejména zpevněných ploch, pozemních komunikací) a dále též rozličná zařízení. S ohledem na textaci zákona, především pak na nedostatek bližší specifikace, je třeba dojít k závěru, že ochrana je poskytována nejen nemovitostem a zařízeními na pozemcích určených k plnění funkcí lesa, ale též na pozemcích sousedících, které nejsou určeny k plnění funkcí lesa. Přitom pojem „sousedící“ pozemek je třeba vykládat spíše extenzivně tak, aby byl naplněn účel tohoto ustanovení, jímž je dostatečné zajištění ochrany majetku a zdraví před nebezpečím, které má původ na pozemcích určených k plnění funkcí lesa.

Dále je třeba zdůraznit, že povinnost vlastníků ohrožených nemovitostí a zařízení provést opatření k ochraně osob a majetku se vztahuje toliko na opatření prováděná na ohrožených nemovitostech či zařízeních. Jinými slovy, povinnost provést opatření se týká jen zásahů provedených na objektech ve vlastnictví osoby, kterou tato povinnost stíhá. Rozsah prevenční povinnosti je vymezen slovy „nezbytně nutná opatření“. Jedná se o pojem značně flexibilní, který dovoluje reagovat na konkrétní rozsah a intenzitu hrozby, jež má být opatřeními odvrácena. Pokud vlastník nemovitosti nebo zařízení zanedbá povinnost přijmout nezbytně nutná preventivní opatření a dojde ke vzniku škody na majetku, na zdraví nebo na životě, odpovídá za vzniklou škodu, neboť k ní došlo v důsledku porušení jeho povinnosti. Ustanovení § 22 odst. 1 lesního zákona nicméně nelze vnímat jako normu vylučující odpovědnost vlastníka pozemku určeného k plnění funkcí lesa za škodu. Ba naopak, platí, že vlastník pozemku určeného k plnění funkcí lesa je povinen předcházet vzniku škod a odpovídá za škodu, která vznikne porušením jeho povinnosti na jiných pozemcích, budovách, zařízeních či na zdraví (§ 420 o. z.). Naproti povinnosti vlastníků pozemků určených k plnění funkcí lesa stojí povinnost vlastníků nemovitostí a zařízení provést potřebná preventivní opatření. V případě, že dojde ke vzniku škody na nemovitostech nebo zařízeních, která má původ v nebezpečí pocházejícím z pozemku určeného k plnění funkcí lesa, je třeba se nejprve zabývat tím, zda jsou splněny podmínky odpovědnosti vlastníka pozemku určeného k plnění funkcí lesa za škodu, a teprve poté tím, zda vlastník poškozené nemovitosti nebo zařízení neporušil svoji povinnost dle § 22 odst. 1 lesního zákona. Pokud by totiž bylo prokázáno, že vlastník poškozené nemovitosti nebo zařízení porušil svoji povinnost, a tedy vznik škody spoluzavinil, nese škodu poškozený poměrně nebo zcela (§ 441 o. z.). Režim § 22 odst. 1 lesního zákona je třeba považovat za ulehčení pozice vlastníků pozemků určených k plnění funkcí lesa a přenesení odpovědnosti i na jiné subjekty vyvíjející své aktivity v blízkosti pozemků určených k plnění funkcí lesa. Důvodem přijetí této specifické úpravy je snaha vyvážit odpovědnost všech subjektů a zohlednit specifický charakter rizik, která mají původ na pozemcích určených k plnění funkcí lesa.

Z § 22 odst. 1 lesního zákona jednoznačným způsobem nevyplývá, zda orgán státní správy lesů může rozhodnutím uložit vlastníkovi ohrožené nemovitosti či zařízení, aby na svém pozemku provedl preventivní opatření. Domníváme se, že v případě, kdy vlastník nebo

investor nemovitosti či zařízení neplní svoji povinnost provádět preventivní opatření proti vzniku škod, které by měly původ na pozemcích určených k plnění funkcí lesa, nelze vlastníkově ani investorovi tuto povinnost uložit autoritativním aktem aplikace práva (soudním či správním rozhodnutím). Sankcí za porušení povinnosti totiž je právě omezení či vyloučení odpovědnosti vlastníka pozemku určeného k plnění funkcí lesa za škodu. Jestliže zákon v § 22 odst. 1 stanoví, že rozsah a způsob zabezpečovacích opatření určí orgán státní správy lesů, jedná se dle našeho názoru o opatření činěná na pozemku určeném k plnění funkcí lesa, tedy na cizím pozemku (viz níže).

Lesní zákon umožňuje vlastníkům ohrožených nemovitostí a zařízení provést opatření k zajištění bezpečnosti osob a majetku na pozemcích určených k plnění funkcí lesa, jež nejsou v jejich vlastnictví. Provedení opatření je však vázáno na povolení orgánu státní správy lesů, vlastník nemovitosti či zařízení je nemůže provádět o své vlastní vůli.¹³ Rovněž v tomto případě je rozsah povolených opatření omezen. Vlastník nemovitosti či zařízení je oprávněn provést jen ta opatření, která jsou nezbytně nutná k odvrácení bezprostředního ohrožení předmětů ochrany.¹⁴ Tento nástroj nelze extendovat i na navazující opatření, která mají charakter sanační či uvedení pozemku do původního stavu. Bezvýhradné lpění na požadavku minimalizace zásahu je odůvodněno i kontextem dané úpravy. Opatření prováděná dle § 22 lesního zákona představují zákonem aprobovaný zásah do vlastnického práva třetí osoby (vlastníka pozemku určeného k plnění funkcí lesa), a to i bez jejího souhlasu. Oprávnění vlastníka ohrožené nemovitosti nebo zařízení totiž odpovídá zákonem výslovně upravená povinnost vlastníka pozemku určeného k plnění funkcí lesa strpět provedení opatření na svém pozemku. Takovýto vrchnostenský zásah do jednoho ze základních práv proto musí být přiměřený. Při hodnocení přiměřenosti zásahu se bere v úvahu nejen jeho účelnost (zaměření na naplnění sledovaného cíle – ochrany osob a majetku), ale také nezbytnost a minimalizace. Judikatura dovodila, že řízení o stanovení oprávnění provést opatření na pozemcích určených k plnění funkcí lesa lze zahájit pouze na návrh vlastníka ohrožené nemovitosti nebo zařízení. Orgán státní správy lesů neukládá v takovém případě žadateli povinnost provést opatření na pozemku určeném k plnění funkcí lesa, nýbrž mu zakládá oprávnění.¹⁵ Nicméně je možné setkat se i s opačnými názory, dle nichž lze na základě § 22 odst. 1 lesního zákona uložit vlastníkově nemovitosti nebo zařízení, aby provedl preventivní opatření na cizím pozemku určeném k plnění

¹³ Staněk, J. Lesní zákon v teorii a praxi. Úplné znění zákona s komentářem. Matice lesnická: Písek, 1996, s. 71.

¹⁴ Viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2005, čj. 5 As 2/2004 – 55.

¹⁵ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 1. 2006, čj. 15 Ca 85/2005 – 34.

funkcí lesa.¹⁶ Jedná se o zásadní otázku, jejíž řešení nelze dovodit pouze z textu příslušného ustanovení, nýbrž je třeba vzít do úvahy zejména systematiku všech prostředků právní ochrany, kontext právní úpravy a hodnotová hlediska (právě ta se mohou u různých autorů lišit).

Argumentace Krajského soudu v Ústí nad Labem obsažená v cit. rozsudku se jeví jako přesvědčivá. Vskutku není na místě, aby orgán státní správy lesů zahajoval z moci úřední řízení a ukládal třetí osobě, aby na pozemku určeném k plnění funkcí lesa provedla preventivní opatření. Tím méně vzhledem k tomu, že náklady na provedení těchto opatření nese vlastník ohrožené nemovitosti nebo zařízení. Bylo by nepřiměřené ukládat třetí osobě (vlastníkovi ohrožené nemovitosti nebo zařízení) provedení preventivních opatření na cizím pozemku na vlastní náklady, jestliže hrozba vzniku škody vznikla z důvodu porušení generální prevenční povinnosti vlastníka pozemku určeného k plnění funkcí lesa (§ 415 o. z.). Opačný výklad, tj. že je možné třetí osobě uložit povinnost provést na pozemku určeném k plnění funkcí lesa opatření k zabránění vzniku škody, by ve svém důsledku zbavoval vlastníka pozemku určeného k plnění funkcí lesa odpovědnosti za stav svého majetku. Byť je provedení preventivních opatření v zájmu vlastníka ohrožené nemovitosti nebo zařízení, nemůžeme z hlediska hodnotového akceptovat, aby povinnost zabránit vzniku škody a nést navíc též náklady na provedení opatření tížila výlučně jeho.

Není vyloučeno, aby se vlastník ohrožené nemovitosti nebo zařízení domáhal u soudu toho, aby byla vlastníku pozemku určeného k plnění funkcí lesa uložena povinnost provést vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody (§ 417 odst. 2 o. z.).¹⁷ Prostřednictvím žaloby opírající se o § 417 odst. 2 o. z. se lze domáhat toho, aby žalovanému byla uložena povinnost konat, na rozdíl od žaloby negatorní vycházející z úpravy tzv. sousedských práv (§ 127 odst. 1 o. z.), na jejímž základě lze žalovanému uložit pouze povinnost zdržet se určitého jednání.¹⁸ Ustanovení § 22 odst. 1 lesního zákona je třeba vykládat jako normu zakládající ve vztahu ke třetím osobám

¹⁶ Dle tohoto výkladu postupoval orgán státní správy lesů v případě, který Nejvyšší správní soud projednával pod sp. zn. 5 As 2/2004. K této právní otázce se Nejvyšší správní soud nevyjádřil, nicméně ani v náznaku nepoukázal na to, že by nebylo možné ukládat vlastníkovi ohrožené nemovitosti nebo zařízení povinnost provést opatření na cizím pozemku.

¹⁷ Jestliže Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 12. 6. 2003, sp. zn. 25 Cdo 2183/2001, připustil existenci prevenční povinnosti vlastníka pozemku určeného k plnění funkcí lesa (§ 415 o. z.), pak je třeba připustit v případě vážného ohrožení možnost domáhat se plnění prevenční povinnosti vlastníka pozemku u soudu.

¹⁸ Viz stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 1987, sp. zn. Cpj 203/86, publ. in Sbirka soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 3/1988, sv. 2 – 3, 1988.

oprávnění (což odpovídá i doslovnému znění zákona, který výslovně hovoří o oprávnění provést opatření i na pozemcích určených k plnění funkcí lesa), nikoliv povinnost. Nepředstavuje tak identický právní prostředek ochrany jako žaloba na plnění založená na § 417 odst. 2 o. z. Žalobou se může vlastník ohrožené nemovitosti nebo zařízení, event. i jakákoliv jiná osoba, již hrozí škoda, domáhat toho, aby soud uložil vlastníkovu pozemku určeného k plnění funkcí lesa provedení preventivního opatření k zabránění vzniku škod.¹⁹ Aktivně legitimovanou osobou je nepochybně i vlastník, resp. provozovatel pozemní komunikace, neboť odpovídá za stav komunikace, bezpečnost provozu a eliminaci ohrožení provozu na komunikaci. Pokud by vlastník pozemku určeného k plnění funkcí lesa dobrovolně neprovedl opatření uložená rozhodnutím soudu, bylo by možné domáhat se jejich realizace výkonem rozhodnutí. Jedná se však o proces časově velmi zdoluhavý, přitom se iniciuje v okamžiku naléhavé potřeby provedení opatření proti vzniku škody. Lesní zákon proto upravuje komplementární prostředek ochrany, který může využít pouze vlastník nemovitosti nebo zařízení ohroženého nebezpečím, které má původ na pozemcích určených k plnění funkce lesa. Na základě rozhodnutí orgánu státní správy lesů pak je žadatel oprávněn provést opatření na cizím pozemku s tím, že náklady na jejich provedení nese sám. Výkon rozhodnutí zde nepřichází v úvahu, neboť se ukládá oprávnění, nikoliv povinnost. Vlastník ohrožené nemovitosti či zařízení, který podal žádost dle § 22 odst. 1 lesního zákona, má zájem na tom, aby sám zajistil provedení opatření na cizím pozemku, a zajistil tak bezpečnost na svém pozemku.

Pokud by opatření provedená podle § 22 odst. 1 lesního zákona byla nedostatečná, může orgán státní správy lesů uložit vlastníkovu pozemku určeného k plnění funkcí lesa změnu hospodaření v lese či omezení způsobu využití pozemku (§ 22 odst. 2 lesního zákona). V tomto případě se nejedná o to, že by vlastník ohrožené nemovitosti či zařízení prováděl na pozemku určeném k plnění funkcí lesa nějaká další opatření. Je to naopak vlastník pozemku určeného k plnění funkcí lesa, kdo je povinen respektovat povinnosti uložené mu orgánem státní správy lesů. V některých případech vyznačujících se nestabilitou lesního porostu vyvolanou zvláštní charakteristikou povrchu pozemku může být nezbytné zajistit bezpečnost provozu na pozemních komunikacích omezením způsobu využití pozemku či změnou hospodaření (vysázení zpevňujících porostů, limitace maximální výše porostu apod.). Zákon poskytuje orgánu státní správy lesů prostor pro uvážení, kdo ponese náklady na změnu hospodaření a kdo nahradí vlastníkovu lesa eventuální újmu. Záleží tedy na okolnostech konkrétního případu, komu bude uložena povinnost nahradit náklady na změnu hospodaření a způsobenou újmu. Pokud by provoz na pozemních komunikacích měl citelný negativní vliv na stav

¹⁹ V případě vysoké naléhavosti nastalé situace lze požádat soud v občanském soudním řízení o vydání předběžného opatření dle § 74 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, a to i před zahájením řízení ve věci samé.

lesních porostů a spolupodílel by se na vzniku potřeby omezit využití pozemku určeného k plnění funkcí lesa či změnit hospodaření v lese, bude to nepochybně provozovatel pozemní komunikace, kdo ponese veškeré náklady na provedení opatření dle § 22 odst. 2 lesního zákona a povinnost nahradit vlastníkovi lesa vzniklou újmu.

Ohrožení pozemních komunikací pádem stromů nacházejících se na pozemcích určených k plnění funkcí lesa lze řešit i nařízením provedení nahodilé těžby dle § 55 odst. 1 lesního zákona ve spojení s § 33 odst. 1 téhož zákona. O nahodilou těžbu jde tehdy, pakliže je jejím účelem zpracování suchých, vyvrácených, nemocných nebo poškozených stromů [§ 2 písm. n) lesního zákona]. Právě tyto stromy vážným způsobem ohrožují provoz na pozemních komunikacích. Provedení nahodilé těžby nařizuje orgán státní správy lesů vlastníkovi lesa, a to z moci úřední (svoji povahou se jedná o nápravné opatření). Užití tohoto nástroje nepochybně není vyloučeno zákonem o pozemních komunikacích, neboť jeho primárním cílem je ochrana lesního porostu, teprve sekundárně se jím zajišťuje i bezpečnost a ochrana majetku a osob.

4. VZÁJEMNÝ VZTAH § 35 ZÁKONA O POZEMNÍCH KOMUNIKACÍCH A § 22 LESNÍHO ZÁKONA

Otázka vzájemného vztahu § 35 zákona o pozemních komunikacích a § 22 lesního zákona doposud nebyla v odborné literatuře ani judikatuře uspokojivě vyřešena. Vztahem těchto dvou ustanovení se zabýval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 7. 2008, čj. 2 As 7/2008 – 50. Soud v něm podle nás zcela správně dovodil, že mezi § 35 zákona o pozemních komunikacích a § 22 lesního zákona neexistuje vztah obecného a zvláštního. Z pohledu § 22 lesního zákona by byl § 35 zákona o pozemních komunikacích normou zvláštní, neboť se specificky věnuje kolizi lesa s pozemními komunikacemi, kdežto rozsah § 22 lesního zákona je širší. Ovšem z pohledu § 35 zákona o pozemních komunikacích představuje § 22 lesního zákona normu zvláštní, neboť upravuje specifickou problematiku ohrožení pozemní komunikace nebezpečím, které má původ na pozemku určeném k plnění funkcí lesa, zatímco § 35 zákona o pozemních komunikacích upravuje širší okruh zdrojů ohrožení pozemních komunikací. Tyto úvahy jen dokládají správnost závěru o nemožnosti určit, která z norem je normou speciální a která je normou obecnou.

Na vztah výše rozebíraných ustanovení nazíráme následujícím způsobem. Lesní zákon obsahuje nástroje, jimiž lze řešit odstranění nebezpečí pocházejícího z pozemků určených k plnění funkcí lesa, které ohrožuje provoz na pozemních komunikacích, zejména tedy nebezpečí pádu stromů, sesuvů půdy a zasahování větví do profilu vozovky. Jde jednak o nařízení provedení nahodilé těžby, jednak o rozhodnutí vydané dle § 22 odst. 1 lesního zákona, jímž se vlastníkovi pozemní komunikace umožňuje provést na pozemku určeném k plnění funkcí lesa zásah k odvrácení vzniku nebezpečí

(včetně přesahujících větví). Lesní zákon však neobsahuje žádné ustanovení, podle něhož by bylo možné vlastníkovu pozemní komunikaci, která je nemovitostí ohroženou pozemkem určeným k plnění funkcí lesa, uložit povinnost provést opatření na pozemcích určených k plnění funkcí lesa (viz výklad k § 22 odst. 1 lesního zákona shora). Možnost uložit povinnost k odstranění zdroje ohrožení provozu na pozemních komunikacích obsahuje toliko zákon o provozu na pozemních komunikacích. Ustanovení § 35 zákona o pozemních komunikacích nebrání tomu, aby orgán státní správy lesů rozhodnutím vydaným dle § 22 odst. 1 lesního zákona umožnil vlastníkovu pozemní komunikaci provést opatření na pozemcích určených k plnění funkcí lesa. Tím se zásadním způsobem vyjasňuje vztah mezi § 22 odst. 1 lesního zákona a § 35 odst. 1 a 2 zákona o pozemních komunikacích. Nástroje, jimiž lze autoritativně a donucujícím způsobem uložit povinnost odstranit zdroj ohrožení pozemní komunikace, jsou obsaženy pouze v § 35 zákona o pozemních komunikacích. Možnost aplikace § 35 zákona o pozemních komunikacích ovšem nevylučuje případnou aplikaci § 22 odst. 1 lesního zákona.

Na druhou stranu zákon o pozemních komunikacích neupravuje žádný nástroj, jímž by bylo možné dosáhnout trvalé změny hospodaření či užívání pozemku určeného k plnění funkcí lesa. Omezení pěstování lesního porostu v silničním ochranném pásmu, upravené v § 33 zákona o pozemních komunikacích, má mnohem užší rozsah a omezenější podmínky užití²⁰ než § 22 odst. 2 lesního zákona. V takovém případě může přijít ke slovu § 22 odst. 2 lesního zákona.

Specifickou problematiku představují převisy větví. Jde o situace, kdy větve z pozemku určeného k plnění funkcí lesa přesahují do profilu pozemní komunikace. Převisy větví neohrožují pozemní komunikaci, nýbrž představují zdroj rušení provozu na ní. V již citovaném rozsudku čj. 2 As 7/2008 – 50 Nejvyšší správní soud řešil právě otázku, na základě jakého ustanovení je možné uložit povinnost (a tedy komu) odstranit převisy. Dospěl k závěru, že § 22 lesního zákona nelze k odstraňování převisů použít, a to i s ohledem na nedostatek kompetence orgánů státní správy lesů.²¹ Dle Nejvyššího

²⁰ Ustanovení § 33 zákona o pozemních komunikacích se vztahuje pouze na vnitřní stranu oblouku silnice a místní komunikace I. nebo II. třídy o poloměru 500 m a menším a na rozhledové trojúhelníky prostorů úrovnových křižovatek těchto pozemních komunikací.

²¹ Kompetenční ustanovení § 48 odst. 1 písm. h) lesního zákona je podle nás třeba vykládat tak, že se vztahuje na všechny případy opatření, o nichž rozhodují orgány státní správy lesů dle § 22 odst. 1 a 2 lesního zákona. Neztotožňujeme se s argumentací Nejvyššího správního soudu obsaženou v rozsudku ze dne 31. 7. 2008, čj. 2 As 7/2008 – 50, který poukazuje na to, že v § 48 odst. 1 písm. h) lesního zákona nejsou vyjmenovány všechny případy rizik, s nimiž pracuje § 22 odst. 1 lesního zákona (jmenovitě pak přesah větví stromů). I kdyby snad bylo možno přijmout tezi Nejvyššího správního soudu, že dle § 48 odst. 1 písm. h) lesního zákona nelze ukládat odstranění přesahu větví, nelze opomíjet § 48 odst. 3 lesního zákona, který upravuje tzv. zbytkovou působnost obecních úřadů obcí s rozšířenou působností.

správního soudu lze na tyto případy aplikovat pouze § 35 odst. 2 zákona o pozemních komunikacích, neboť § 35 odst. 1 téhož zákona, jehož užití by teoreticky přicházelo v úvahu, nezahrnuje ve výčtu zdrojů ohrožení přesah větví. S názorem, že přesah větví nelze řešit dle § 35 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích se ztotožňujeme, a to proto, že i kdyby bylo možné extenzivním výkladem dospět k závěru, že citované ustanovení pokrývá i případy převisů větví, nejedná se o zdroj ohrožení, jenž by měl původ ve výstavbě či provozu pozemní komunikace, nebo v jednání vlastníka sousední nemovitosti. Nejvyšší správní soud se nicméně nevypořádal s jedním podstatným výkladovým problémem. Dle § 35 odst. 2 zákona o pozemních komunikacích lze uložit odstranění toliko zdroje ohrožení, nikoliv však zdroje rušení silničního provozu. Převisy větví jsou právě zdrojem rušení silničního provozu. Situace by tak dle našeho názoru byla řešitelná prostřednictvím § 127 odst. 1 o. z. Toto ustanovení upravuje zvláštní případ svépomoci mající podobu práva vlastníka nemovitosti (v námi analyzovaném případě jde o vlastníka pozemní komunikace, bez ohledu na její kategorii) odstranit větve přesahující na jeho pozemek z pozemku vedlejšího. Podle této koncepce by tedy odstranění větví prováděl vlastník pozemní komunikace, a to na své náklady, nikoliv vlastník pozemku, z něhož větve zasahují do profilu pozemní komunikace, jak dovodil s poukazem na § 35 odst. 2 zákona o pozemních komunikacích Nejvyšší správní soud.

5. ZÁVĚR

Na závěr bychom rádi poukázali na to, že problematika ohrožení provozu na pozemních komunikacích, které má původ na pozemcích určených k plnění funkcí lesa, je značně komplikovaná, až nepřehledná. Vystupuje v ní několik institutů – počínaje tradičními instituty práva občanského (sousedská práva, předcházení vzniku škod, povinnost zakročit proti hrozící škodě), konče speciálními instituty upravenými veřejnoprávními předpisy, tedy zákonem o pozemních komunikacích a lesním zákonem. Jednotlivé instituty se od sebe liší podmínkami pro jejich užití a pak také určením osoby, která je oprávněna či povinna zakročit proti zdroji ohrožení a nést náklady s tím spojené. V mnoha situacích si mohou vzájemně konkurovat různé prostředky řešení ohrožení. Dospěli jsme nicméně k závěru, že v takovém případě neplatí, že by jeden institut a priori vylučovat možnost aplikace institutu druhého. Okolnosti konkrétního případu (popř. dotčené osoby svojí volbou) určují, který z nabízejících se institutů bude výhodnější využít, který z institutů povede ke kýženému výsledku (tj. odstranění zdroje ohrožení provozu na pozemních komunikacích) rychleji a efektivněji. Často může dojít k souběžné aplikaci vícero konkurujících si prostředků ochrany.

Pod toto ustanovení by pak bylo třeba nepochybně podřadit právě opatření dle § 22 odst. 1 lesního zákona týkající se odstraňování přesahujících větví.

Při aplikaci všech v úvahu přicházejících prostředků odstranění zdroje ohrožení je třeba vzít v úvahu, že se jím buď ukládá povinnost jednomu ze subjektů odstranit zdroj ohrožení, nebo povoluje zasáhnout do majetku třetí osoby bez jejího souhlasu. Je proto třeba úzkostlivě dbát na to, aby provedené opatření bylo přiměřené, a to jak co do způsobu, tak co do rozsahu. V případě ukládání povinnosti provést opatření k odstranění zdroje ohrožení je možné uložit povinnost pouze v nezbytném rozsahu, stejně jako při realizaci oprávnění zasáhnout proti zdroji ohrožení na cizím pozemku lze do vlastnického práva třetí osoby zasáhnout pouze v nezbytném rozsahu.

Literature:

- Drobník, J. – Dvořák, P. Lesní zákon. Komentář. Wolters Kluwer: Praha, 2010, 290 s., ISBN 978-80-7357-425-3
- Fastr, P. – Čech, J. Zákon o pozemních komunikacích s komentářem, se souvisejícími a prováděcími předpisy. 10. aktualizované a rozšířené vydání podle stavu k 1. 2. 2010, Linde: Praha, 2010, 224 s., ISBN 978-80-7201-792-8
- Kočí, R. Zákon o pozemních komunikacích s komentářem, prováděcími předpisy a vzory správních rozhodnutí a jiných právních aktů. 3. vydání. Praha: Leges, 2010, 416 s., ISBN 978-80-87212-36-3
- Staněk, J. Lesní zákon v teorii a praxi. Úplné znění zákona s komentářem. Matice lesnická: Písek, 1996, 189 s.
- Stenozáznam ze schůze Senátu konané dne 24. 2. 2000 (cit. dne 11. 11. 2012). Dostupný z: <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasovani?action=steno&O=2&IS=1941&T=177#st177č>

Contact – email

ivana.pruchova@law.muni.cz; tomas.kocourek@nssoud.cz

Příspěvek vznikl v rámci projektu "Odpovědnost v právu životního prostředí - současný stav a perspektivy" podpořeného Grantovou agenturou České republiky (GAP408/11/0339).